

ВІДГУК

офіційного опонента д.е.н., професора ОХРИМЕНКА Ігоря Віталійовича на дисертацію ОРЛОВОЇ-КУРИЛОВОЇ Ольги Володимирівни «Державне регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Головними умовами ефективного розвитку національної економіки за сучасних умов є системне задіяння інноваційного ресурсу підприємницької діяльності. Лише на цій основі можливе гарантоване нарощування темпів зростання валового внутрішнього продукту і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Складність цієї проблеми обумовлена ігноруванням протягом усього періоду становлення і розвитку ринкової економіки принципу ефективного використання виробничого, трудового та науково-технічного потенціалів, необхідності їх розвитку на інноваційній основі у зв'язку з повним вичерпанням екстенсивного чинника розвитку підприємництва. Тому вкрай потрібна розробка нової парадигми подальшої трансформації і розвитку підприємництва на основі інноваційної складової, яка за сучасних ринкових трансформацій є визначальним чинником прогресивного розвитку продуктивних сил. Отже, наукове розв'язання проблем розвитку українського підприємництва на інноваційній основі набуває винятково важливого значення, що і обумовлює актуальність представленої до захисту дисертаційної роботи.

Метою роботи є обґрунтування теоретико-методологічних положень, методичного інструментарію та практичних рекомендацій стосовно державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Досягнення зазначеної мети виконується з вирішенням 11 науково-методологічних завдань, які обумовлюють широкий та різноплановий комплекс досліджень, порушених в дисертації.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано у відповідності з планом науково-дослідних робіт ВНЗ «Національна академія управління» за темою «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), в межах якої здобувачем запропоновано методологію державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Плану науково-дослідних робіт Луганського національного аграрного університету у межах тем: «Управління ресурсним потенціалом підприємств, спрямоване на формування конкурентних переваг в аграрному секторі економіки» (державний реєстраційний номер 0119U101985), де здобувачем обґрунтовано інституціональні засади забезпечення сталого розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки; «Організаційно-методологічні

засади активізації фінансово-економічного потенціалу національного простору в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0119U101446), де здобувачем запропоновано практичні рекомендації щодо активізації фінансово-економічного потенціалу інноваційного підприємництва в умовах глобалізації; «Управлінські аспекти модернізації аграрного виробництва в умовах інтеграції України до Європейського економічного простору» (державний реєстраційний номер 0116U005247), де здобувачем визначено концептуальні орієнтири модернізації аграрного виробництва на інноваційних основах.

3. Основні наукові результати дисертаційної роботи

Усі пункти новизни теоретично розкриті в роботі. Наукова новизна одержаних результатів та особистий доробок автора полягає у наступному:

По-перше, обґрунтовано Концепцію державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації економіки, що ґрунтується на реалізації рефлексивної парадигми державного реагування, ідентифікації та рефлексії імпульсів дифузії інновацій, формування системи альтернатив вибору державного впливу та заснована на досягненні моделі забезпечення конкурентних переваг інноваційного підприємництва. Реалізація Концепції є основою для формування принципово нової моделі державної політики, заснованої на домінуванні інновацій в усіх секторах та галузях економіки.

По-друге, запропоновано методологічні основи реалізації державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва з позицій неінституціонального підходу, які базуються на синергетичному поєднанні процесів забезпечення генерації людського ресурсу, ентропії інституціональних пасток, позитивістської консолідації стейкхолдерів ринку та сигнаторики імпульсів інституціонального середовища, взаємна конфігурація яких дозволила сформувати методологічну базу реалізації Концепції державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва. Реалізація методології буде сприяти поглибленню наукових знань щодо розв'язання проблеми методологічного забезпечення державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах трансформації економіки.

По-третє, сформовано праксеологічні компоненти аксіоматичного кола трансформації позитивної синергії в інституціональному середовищі інноваційного підприємництва, що призводить до блокування негативних синергій за допомогою реалізації інструментарію помірно-адміністративного впливу держави та є основою досягнення збалансованої сукупності позитивних тенденцій у середовищі підприємництва, що трансформується.

По-четверте, удосконалено організаційні підходи та практичні рекомендації щодо оновлення інституціонального середовища засобами державного регулювання, які, на відміну від існуючих, засновані на досягненні колінеарності інститутів, формуванні стратегії цілепокладання, впливу держави інструментарієм м'якого регламентування, визначенні умов досягнення позитивної синергії, створенні передумов для консолідації стейкхолдерів ринку, що дає змогу реалізувати

програми державно-приватного партнерства з урахуванням паритету бізнесу та держави;

По-п'яте, визначено методичний підхід до оцінювання ефективності інноваційного потенціалу України та алгоритму пошуку резервів виробничого, інтелектуального, фінансового, інформаційного ресурсів, необхідних для формування національної економіки, заснованої на інноваційному розвитку, що, на відміну від існуючих, дозволяє інструментарієм математичного моделювання визначити ринкові провали, інституціональні пастки, здійснити прогноз розвитку інноваційного підприємництва та на цих основах формувати різноякісні моделі поведінки стейкхолдерів ринку. Зазначене дає змогу на рівні держави оцінювати поточні умови ведення інноваційного підприємництва та формувати необхідні державні важелі впливу на його діяльність відповідно усунення ринкових провалів і пасток;

По-шосте, виявлено підходи до стратегічного управління процесами кластеризації, які, на відміну від існуючих, дозволяють визначити фази доцільної інтеграції інноваційних підприємств та кластеру відповідно життєвого циклу інноваційного проекту, наближення інноваційної діяльності до зони біфуркації, що дозволяє отримати додаткові конкурентні переваги та підвищити синергетичний ефект від інтеграції, а також визначити доцільні періоди кластерної кооптації.

4. Практичне значення одержаних результатів

Концептуальні результати отримані Орловою-Куриловою О.В. становлять теоретико-методологічну основу державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки.

Найважливіші теоретичні положення, практичні розробки, методичне забезпечення і висновки, що представлені в дослідженні, доведено до рівня конкретних рекомендацій та використані органами державної влади, підприємствами, установами, що підтверджено довідками про впровадження в діяльність: Верховної Ради України; Комітету з питань аграрної та земельної політики Верховної Ради України; Департаменту економічного розвитку та зовнішньоекономічної діяльності Луганської обласної державної адміністрації (Луганської обласної військово-цивільної адміністрації); Головного управління Державної податкової служби у Луганській області; ТОВ «Корум Сорс»; ТОВ «Базис-программ»; ТОВ «Сервіс+Агро». Теоретичні положення дисертаційної роботи використовувалися в освітньому процесі ВНЗ «Національна академія управління».

5. Ступінь повноти викладу результатів дослідження в опублікованих автором працях

Основні положення і висновки дисертації опубліковано в одноосібних та колективних наукових працях. Внесок автора в колективно опубліковані праці конкретизовано у списку публікацій. Результати дисертації опубліковано в 42 наукових працях, серед них: 4 колективні монографії (у тому числі 1 зарубіжна); 1 – навчальний посібник; 21 стаття у наукових фахових виданнях України; 3 статті у

наукових фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних «Web of Science» та «Scopus»; 13 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій 46,71 друк. арк., особисто належать автору – 39,97 друк. арк. Текст дисертації викладено послідовно, логічно, у відповідності з планом досліджень. Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, яка виноситься на захист.

6. Критичні зауваження до дисертаційної роботи

Представлена робота добре оформлена, в повній мірі забезпечена табличним і графічним матеріалом. Але разом з тим, слід звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження

1. На с. 76-77, 80 дисертації авторкою справедливо порушується питання необхідності поліпшення нормативно-правової бази, яка буде сприяти перетворенню інституціонального середовища, підтримувати справедливу конкуренцію та забезпечувати злагоджену роботу законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. У той же час нею досить поверхнево пропонуються напрями удосконалення зазначеної бази. Поза увагою авторки залишилися питання кооперування виробників, формування кредитних спілок, впливу ринку землі на вартість інвестицій.

2. У другому розділі авторка недостатньо приділила увагу питанню зарубіжного досвіду методологічного забезпечення державного регулювання інноваційного підприємництва. Окрім того методологічні пропозиції не корелюють з Законом Оукена в контексті зв'язку темпів зростання обсягів виробництва та безробіття.

3. У п. 3.1. при аналізі тенденцій розвитку інноваційного підприємництва в Україні недостатньо здійснено порівняння вітчизняного сектору підприємництва з іншими країнами світу. Не розглянуті питання удосконалення статистичного спостереження за діяльністю інноваційних підприємств.

4. На ст. 181-199 авторкою здійснено діагностику інноваційного потенціалу та спроможності підприємств до інноваційного розвитку відповідно розробленою нею методикою. Водночас дана методика досить складна. Отже виникає запитання її практичної реалізації в діяльності інноваційних підприємств.

5. У дисертації авторка не порушує питання впливу COVID-19 на інноваційну діяльність. У той час як карантин та коронавірус спричинили масштабний злам в економіці, змусивши цілі бізнеси пристосуватися до нових, складніших реалій. Цю актуальну проблематику слід було розглянути в дисертації.

6. У п. 5.2. дисертації здобувачка визначає методичне підґрунтя прогнозування ефективності державного регулювання інноваційного підприємництва, виходячи з наведених даних вона пропонує здійснювати такий проноз на два роки наперед. Водночас вважаємо, що бажано розширити горизонт прогнозування принаймні на 5 років.

7. У дисертаційній роботі простежуються стилістичні, граматичні помилки та русизми, що подекуди порушує зміст наукового стилю.

Водночас вказані дискусійні положення не мають принципового характеру та не зменшують загальної позитивної оцінки від виконаного дослідження.

Загальний висновок до дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Орлової-Курилової О. В. на тему «Державне регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки» є цілісною, одноосібно виконаною та завершеною науковою працею, у якій розв'язано актуальну науково-практичну проблему державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки.

Загальний аналіз дисертації свідчить про високий рівень проведених досліджень, які мають важливе теоретичне і практичне значення для перспективного розвитку національної економіки заснованої на технологічному прогресі та інноваціях.

Автореферат відповідає змісту дисертації й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Опубліковані у наукових виданнях наукові праці відповідають темі дисертації та у повній мірі відображають основні положення дослідження.

За фаховим спрямуванням, теоретичною та практичною значимістю, науковою новизною, а також оформленням дисертація «Державне регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки» відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями. Автор дисертації – Орлова-Курилова Ольга Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
ректор Київського кооперативного
інституту бізнесу і права

І. В. Охрімєнко